

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN
uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

J. C. Schaeffer, Apeldoorn

Hoe sterk is ons adventsgeloof?

Lukas 1 : 5-20

Geroepen tot gebed

De priester Zacharias leeft in de dagen van Herodes, de koning van Judea. Een koning die over Israël niet regeerde bij de gratie Gods, maar bij de gratie van de als god vereerde keizer in Rome. Zacharias is priester in een wereld, die voor het menselijk oog niet vol is van de heerlijkheid van de HEERE der heerscharen (Jes. 6 : 3), maar van de heerlijkheid van de goddelijke Augustus.

In die dagen en in die wereld valt Zacharias de eer te beurt om in de tempel van Israëls God de heilige dienst aan het reukofferaltaar te verrichten.

Dat reukoffer was het symbool van alle gebeden van heel het volk. Al die gebeden werden vertegenwoordigd en als het ware samengevat in de handeling en in het gebed van de dienstdoende priester bij het reukofferaltaar in het heilige van de tempel (Ps. 141:2).

En was er niet ontzaglijk veel te bidden zolang de profetieën nog niet vervuld waren, die spraken van een rijk van vrede en recht en goed samenleven, door bevrijding van elke macht die het leven verdonkert en bitter maakt?

Ook Zacharias zelf en zijn vrouw Elisabeth zullen trouw op de tijd van het reukoffer hun gebeden hebben opgezonden. Zo hadden ze ook jarenlang gevraagd of God het verdriet van hun kinderloosheid wilde wegnemen.

Maar toen de natuur het onmogelijk had gemaakt om nog kinderen te krijgen hadden ze dit gebed maar opgegeven. En mocht Zacharias daar ooit al eens aan terugdenken, zeker niet op de dag dat hij uitverkoren was om het reukoffer te brengen.

Vandaag geniet hij voor de eerste en enige maal in zijn leven het voorrecht

om dat offer te mogen verzorgen. Dit is daarom geen tijd voor privé-zorgen.

Wanneer het gewijde ogenblik is aangebroken, steekt hij het reukwerk aan en buigt hij zich in aanbidding neer. Daarna zal hij naar buiten gaan om de biddende menigte op het tempelplein in antwoord op hun gebeden de zegen van God op te leggen.

Maar als hij op het punt staat de tempel te verlaten wordt hij opgeschrikt door een overweldigende engelverschijning. Hij staat te trillen op zijn benen.

Hij heeft er moeite mee om te volgen wat de hemelse boodschapper hem vertelt. Maar één woord blijft in zijn verdoofde hersenen haken: een zoon.....! de engel heeft het over een zoon van hem en Elisabeth.

Uw gebed is verhoord, zegt de engel. Maar zou God dan gebeden verhooren, die allang niet meer gebeden worden? En dan nog wel dit gebed? Zacharias kan er niet bij. En hij heeft dringend behoefte aan een garantiebewijs voor de waarheid van deze boodschap.

Arbeidsongeschikt

Een bijzonder menselijke reactie, zeggen wij. Maar zeggen we daarmee niet, dat ons geloof de toets der praktijk niet kan doorstaan?

Zacharias is een vrome man. Als

Inhoud

- 361 Ds J. C. Schaeffer,
Hoe sterk is ons adventsgeloof?
- 362 Drs H. de Jong,
Goddelijke en/of menselijke
inzettingen (1)
- 363 Ds J. Kranenburg,
Pastorale Notities
- 364 Drs H. Smit,
Boekbespreking
- 365 Drs H. Algra,
Beloofd is beloofd
(thema dag over geloof en
ervaring)
- 366 Ds W. Smouter,
Spanje-Nieuws
- 367 Liturgische Werkgroep
Eindhoven
Het Liedboek
- 368 Drs P. J. van Kampen,
Een oratie in Utrecht
- 369 J. C. Bronkhorst,
Evangelisch-reformatorisch
(Ingezonden)
- 370 Mr. C. H. Blok,
Rapport geestelijke verzorging

priester weet hij uiteraard van al Gods grote daden uit het verleden. Bijvoorbeeld van Gods daad aan Abraham en Sara, die op hoge leeftijd hun zoon Izaäk ontvingen. En Zacharias heeft ongetwijfeld geloofd dat dat waar was.

Zacharias heeft vast en zeker ook geloofd in Gods beloften voor de toekomst: de komst van de Messias en zijn Koninkrijk dat de wereld beheersen zal.

Maar op hetzelfde moment dat God een begin maakt met de vervulling van die beloften laat Zacharias' geloof het afweten.

Zacharias gelooft wel in Gods handelen in het verleden.

Zacharias gelooft ook in Gods handelen in de toekomst.

Maar Zacharias gelooft niet in Gods handelen *vandaag!*

En daarmee geeft hij te kennen voor zijn priesterdienst van dat moment ongeschikt te zijn.

Want wat heeft Zacharias zoëven anders gedaan dan, steunend op Gods daden in het *verleden* en pleitend op Gods beloften voor de *toekomst*, namens heel het volk te bidden om uitred-ding uit de ellende van het *heden*?

Maar bij de eerste, de beste gebedsverhoring valt hij door de mand. een zoon? Nee, daar zijn de omstandigheden niet naar.

Maar beste Zacharias, wat bid je dan nog? Zijn de omstandigheden er soms wel naar dat jouw priesterlijke voorbede ver-hoord zal worden? Is er een beroerder tijd denkbaar voor de komst van de koning op Davids troon? Is de situatie voor de geboorte van de Messias niet even onvruchtbaar als de schoot van Elisabeth?

Koninkrijkszaken

En als Zacharias nu maar goed geluisterd had, had hij kunnen horen dat het in de boodschap van de engel nu juist om deze zaken gaat.

Want het is geen privé-aangelegenheid die hier in de tempel even wordt afgehandeld. Nee, Zacharias staat hier als zaak-gelastigde van Israël tegenover de engel, die voor Gods aangezicht staat (vs 19), d.w.z. de ambassadeur van God. En Gods ambassadeur doet in Zacharias aan heel het volk mededeling dat God een begin gaat maken met de wereldvrede.

Want het gaat bij de geboorte van Zacharias' zoon om de bevrijding van Israël en van de wereld. Het gaat om de zaak van Gods Koninkrijk. Johannes zal de missie van de Koning van dat Rijk voorbereiden.

Deze boodschap wordt door Zacharias in zijn waardigheid van vertegenwoordiger van Israël bij God beantwoord met ongeloof. Ongeloof in de macht van God om niet alleen in zijn persoonlijk leven, maar ook in dat van héél het volk iets volkomen nieuws te scheppen.

En als de door Johannes aangekondigde Koning nóg eens komen zal om definitief recht te verschaffen aan allen, die God dag en nacht daarom roepen, zal Hij dan geloof vinden op aarde (Lukas 18 : 7 v.)?

H. de Jong, Amsterdam

Goddelijke en/of menselijke inzetten (1)

Het is alweer even geleden dat ons blad de korrespondentie publiceerde die ds J. Waagmeester, emeritus predikant te Lisse, en ds J. M. Mudde, predikant te Breukelen, met mij voerden over de stellingen die ik op de Opbouwjaarvergadering in maart van dit jaar verdedigde en die naderhand, samen met de toelichting die ik erop gaf, in ons blad verschenen zijn. Het daarin aangesnedene was en is van zodanig belang dat het niet vreemd is dat één van mijn oponenten, ds Waagmeester, het gesprek erover op een bepaald punt heropent. Ik ben hem daarvoor erkentelijk. Als er echte vragen opgeworpen zijn kunnen we er beter over praten dan dat we er het zwijgen toe doen.

Eerst publiceren wij dus wat ds Waagmeester ons heeft toegezonden en daarna knoop ik er een wat langere beantwoording aan vast. Het is niet moeilijk met mijn oudere kollega op een broederlijke wijze te discussiëren. Zijn bijdrage is ook nu weer van een christelijk-zakelijk gehalte en ook deze keer zijn wij opnieuw hartelijk verenigd in de wil om te verstaan: eerst het Woord en vervolgens ook elkaars woorden.

Slijtage-proces?

Laat ik beginnen met een woord van dank aan ds De Jong voor zijn beantwoording van mijn bedenkingen tegen zijn causerie op de Opbouw-dag. He-las zijn mijn bezwaren niet weggenomen. We zijn elkaar niet genaderd, voor mijn gevoel.

Wel zou ik het op prijs stellen op één punt aanstonds nader in te gaan. Met verbazing las ik wat ds De Jong schreef over de mozaïsche wet. De wet van Mozes zou aan een historisch slijtage-proces onderhevig zijn geweest

Ds De Jong beroept zich daarvoor op Kol. 2 : 22. Hij schrijft: „Er waren nu eenmaal dingen voorgeschreven die door het gebruik zelf teloor gingen, „zoals dat gaat met instellingen en leringen van mensen”, naar de formulering van Paulus in Kol. 2 : 22.”

Met die voorgeschreven dingen zou dan de wet van Mozes zijn bedoeld. Me dunkt, als we vers 22 lezen in het verband, dan merken we, dat Paulus hier helemaal niet spreekt over dingen, die in de wet van Mozes waren voorgeschreven. De apostel stelt toch de wet van Mozes niet op één lijn met instellingen en leringen van mensen?

Boven de perikoop 2 : 16-3 : 4 staat: de dwaasheid van menselijke inzetten. Er zijn mensen, die de Kolossen geboden hebben opgelegd ten aanzien van spijs en drank. Niet vastpakken! Niet proeven! Niet aanraken!

Dáárvan zegt Paulus, dat de spijzen, waarop die voorschriften betrekking

hebben, door het gebruik teloor gaan. Het voedsel wordt bij het gebruik tot onderhoud van het lichaam verteerd.

NIET: de voorschriften van de wet van Mozes zijn onderhevig aan een slijtage-proces,

MAAR: de spijzen zijn bij het gebruiken onderhevig aan een verteerings-proces.

Deze verklaring van J. A. C. van Leeuwen in de Korte Verklaring komt geheel overeen met die van Herman Ridderbos in de serie Commentaar op het Nieuwe Testament.

„Dat alles” is te verstaan van de spijzen etc., waarop de voorschriften betrekking hebben en die, wanneer ze gebruikt worden in de natuurlijke weg te gronde gaan.

Hetzelfde wat de Here Jezus zegt in Matth. 15 : 17: Beseft gij dan niet, dat alles wat de mond ingaat, in de buik komt en op een zekere plaats wordt verwijderd? (Vert. Willibrord). Daar waarschuwt de Heer tegen de waar-deloze godsdienst van Farizeeën en Schriftgeleerden en Hij zegt, dat van hen geldt, wat Jesaja zei van het volk in zijn dagen: Dit volk eert Mij met de lippen, maar hun hart is verre van Mij. Tevergeefs eren zij Mij, omdat zij leringen leren, die geboden van mensen zijn.

Jezus heeft die woorden ontleend aan Jes. 29:13. En precies dezelfde woorden gebruikt Paulus ook hier in Kol. 2: voorschriften en leringen van mensen.

Paulus spreekt hier over het verterings-proces van de spijzen. Zie ook

de Willibrord vert.: En dit alles betreft dingen die uit hun aard bestemd zijn om gebruikt te worden en te vergaan.

Van een slijtage-proces, waaraan de wet van Mozes onderhevig is geweest, is hier in de verste verte geen sprake.

Trouwens – voor onze Heiland stond de wet van Mozes op één lijn met het gebod van God. Zie Markus 7 : 9 en 10: het gebod *Gods* stelt gij wel fraai buiten werking..... want *Mozes* heeft gezegd.....

J. Waagmeester, Lisse

Het fijne van deze reactie vind ik dat

het over een concrete tekst gaat. Daar kun je altijd beter over spreken dan over een schriftbeschouwing. Dat laatste kan zo gemakkelijk ontaarden in een soort lucht-fietsen. De uitleg evenwel van concrete teksten, daar kun je de gemeente het best mee dienen. Dat sluit ook het meest aan bij wat in de zondagse eredienst gebeurt.

Wat nu deze tekst uit de brief aan de Kolossenzen betreft, hoofdstuk twee vers tweeëntwintig, ik had beweerd dat voorschriften in de bijbel wel eens spontaan verdwijnen, onderhevig als ze zijn aan een natuurlijk slijtage-proces. Ik dacht daarbij aan de nogal

vaak voorgeschreven doodstraf, zoals bijvoorbeeld op de zonde van het overspel. Niet natuurlijk het verbod tot overspel is in Israël in de loop van de tijd weggesleten, maar toen de Joden bij de Heiland aankwamen met een vrouw op overspel betrapt, die ze wilden gaan stenigen, haalden ze toch met die strafvordering een oud paard van stal. Zo streng straffen was allang in onbruik geraakt. Het was niet officieel afgeschaft, in de scholen gold het nog (er bestonden veel academische doodstraffen), maar in de praktijk handelde men er niet naar, omdat het niet meer paste in de cultuur van later tijd. De Joden kwamen hier dan ook alleen maar mee om Jezus in de val te laten lopen. In dat verband nu haalde ik de uitspraak uit de Kolossenzen aan waar Paulus zegt dat dat zo toegaat met menselijke inzettingen. Dat ze namelijk door het gebruik zelf te niet gaan.

Maar nu vindt ds Waagmeester dat ik mij ten onrechte op deze schriftplaats beroep. Mijn uitleg zit er naast. Hij is daar zeer stellig in en kan zich ook op klinkende namen beroepen. Hij schrijft: „NIET: de voorschriften van de wet van Mozes zijn onderhevig aan een slijtage-proces, MAAR: de spijzen zijn bij het gebruiken onderhevig aan een verterings-proces”. En: „Van een slijtage-proces, waaraan de wet van Mozes onderhevig is geweest, is in de verste verte geen sprake”. Toch blijf ik me op dit punt liever aansluiten bij de uitleg die de uitdrukking 'door het gebruik teloor gaan' op de voorschriften zelf laat slaan. Waarom? Wel, ik denk dat de verklaring die ds Waagmeester en anderen voorstaan, te veel onder de indruk is van de gelijkenis tussen wat de Here Jezus volgens Matth. 15 : 17 (zie boven) zegt en wat de apostel hier schrijft: het voedsel 'dat in de buik komt en te zijner plaatse verdwijnt' en 'de dingen die door het gebruik teloor gaan'. Inderdaad lijken die woorden wel wat op elkaar, maar gelijkenis is nog geen gelijkheid. Paulus' woordkeus verplicht ons niet om aan een verterings-proces te denken.

Ik heb drie bezwaren tegen ds Waagmeester's uitleg. Het gaat over geboden als: raak niet, smaak niet en roer niet aan. De apostel neemt het de Kolossenzen kwalijk dat zij zich die laten opleggen. „Dat alles zijn dingen die door het gebruik teloor gaan”, is zijn kommentaar. Het is toch wel het meest logisch dat hij daarmee op z'n minst óók die voorschriften zelf bedoelt. Anders had hij moeten schrijven: dat alles gaat over dingen die

J. Kranenburg, Rolde

Pastorale Notities

De wet van het tegenwicht (2)

De wet van het tegenwicht, waarover ik de vorige week schreef heeft eigenlijk een veel mooiere naam. De wet van de antholke, zo kwam ik de uitdrukking tegen in een boek van dr W. Aalders en die had hem weer van prof. Gunning, als ik het goed heb onthouden. Maar antholke is grieks en door de weergave 'tegenwicht' kan ik nooit al te grote ongelukken maken.

Je kunt aan het verschijnsel haast niet ontkomen. Als er twee in een bootje zitten en de een neemt op het randje plaats zal de andere onwillekeurig van schrik opschuiven naar de andere kant. Het is een schrikreactie.

Ik zie de werking van die wet niet alleen in onze reacties op films over het leven van Jezus, maar ook op andere punten, waarover wij met elkaar in gesprek zijn. Ik denk nu aan de omgang met de Bijbel, dat broodnodige gesprek dat wij aan moeten durven om in

zoveel gewichtige vragen verder te komen. Daar stuiten we al gauw op het fundamentalisme. Een wijze van omgang met de Schrift die niet te localiseren is in een kerk, maar als een hinderlijke dwarslaag door het christendom heen loopt. Ook dat fundamentalisme is in zijn ontstaan in zijn huidige vorm een schrikreactie. Toen Amerikaanse christenen zich in het begin van de vorige eeuw bedreigd voelden door het darwinisme, dat het gezag van de Schriften ondergroef, zijn ze uit reactie naar het andere uiterste gevluht in een schriftbeschouwing die geen enkele ruimte meer liet voor enige nuancering en te weinig de menselijke factor in de Bijbel in aanmerking nam.

Naar zijn wezen en inhoud was dit fundamentalisme niet nieuw. Het kwam eerder in de kerkgeschiedenis voor, maar vast staat wel dat de reformatoren er niet door gehinderd zijn, ook niet in hun eigen denken. Ds De Jong wees in ons blad enkele maanden geleden op Luther, die

zulke vreemde dingen kon zeggen over de bijbelboeken Esther en Jacobus. Hij had ook rustig Calvijn kunnen noemen. Die is welliswaar voorzichtiger geweest maar schreef toch dingen die een fundamentalist de haren ten berge doen rijzen. Calvijn beweert rustig dat een evangelist opzettelijk een onjuist getal neerschrijft omdat hij weet dat zijn lezers door hun bekendheid met de griekse vertaling van het oude testament met dat onjuiste getal vertrouwd zijn en hij schrikt voor het woord vergissing in de Bijbel niet terug. Deze houding tegenover de Schrift, gepaard aan een diepe eerbied voor het gezag van het Woord van God, dat dat kan! Alleen maar doordat daar de reactie nog ontbreekt en men met een zekere onbekommerdheid denkt en schrijft. Hoe vinden we tegenover elkaar iets van dat onbekommerde terug?

*Rectificatie
In mijn vorig stukje staat een hinderlijke zet- of tikfout. De gezangregel die ik citeerde moet niet zijn: „O Heer Jesu, God en Mensen... maar „O heer Jesu, God en mense...”*

door het gebruik teloor gaan. Bovendien, wat is de kracht van het argument als Paulus' opmerking alleen maar betrekking heeft op *de dingen waarover* het in die geboden gaat? Het gebod: gij zult niet doodslaan bedoelt het menselijk leven te beschermen. Maar de overweging dat dat menselijke leven zelf sterfelijk en vergankelijk is vecht toch de zin van dit gebod niet aan? En in de derde plaats, dat Paulus met de dingen die door het gebruik teloor gaan toch zeker ook de voorschriften zelf bedoelt, wordt nog bevestigd door het zinsdeel dat er achteraan komt: „.....zoals het gaat met voorschriften en leringen van mensen”. Dat kan toch niet op die spijzen slaan? Dat heeft de door ds Waagmeester genoemde dr J. A. C. van Leeuwen terecht ingezien en hij plaatst dan ook de omstreken woorden tussen gedachtenstreepjes. Als volgt: „.....waarom laat gij u, als leeft gij in de wereld, bepalingen voorschrijven: raak niet aan en proef niet en blijf af, – dit alles gaat teniet in het gebruik – volgens menselijke geboden en leer”. Maar hoe gewrongen is dat, nog afgezien van het feit dat dat laatste stukje 'volgens menselijke geboden en leer', zo geen functie heeft. Ik vind derhalve dat ik mijn gebruik van Kolossenzen 2 : 22 kan staande houden. Paulus laakt het in de Kolossenzen dat ze als nieuwtestamentische gelovigen de hals (weer) gaan buigen onder die oude en afstandse voorschriften

Wel ben ik van mening dat Paulus bij die voorschriften behalve aan het for-

mele verbodskarakter ook aan de inhoudelijke kant ervan gedacht heeft. Hij ziet namelijk die spijswetten, vanwege hun stoffelijk karakter, in verband staan met de 'wereldse elementen' (of: 'wereldgeesten'), waaraan de gemeente met Christus afgestorven is. En dat is behalve met die spijswetten ook het geval met de voorschriften betreffende feest, nieuwe maan en sabbat, die even eerder, in vs 16, genoemd zijn. Het heeft alles te maken met het bestel van deze wereld dat voor de verdwijning staat opgeschreven. Het komt me daarom alles bijeen genomen voor dat het niet nuttig is om in deze hele passage een scheiding aan te brengen tussen het gebod zelf en datgene waar het in het gebod over gaat.

Maar ik begrijp ds Waagmeester en anderen met hun uitleg wel. Zij vragen zich af hoe de apostel Paulus hier kan spreken van menselijke inzettingen ('voorschriften en leringen van mensen') als er toch op z'n minst onder die voorschriften enige waren die door God zelf, door de dienst van Mozes, waren ingesteld. „De apostel stelt toch de wet van Mozes niet op één lijn met instellingen en leringen van mensen?”, schrijft ds Waagmeester. Dat is een veel belangrijker vraag. Het lijkt me goed dat we daar een volgende maal breder op in gaan.

hulp en medeleven gaven: de „engelen in witte uniformen”, collega's, broeders en zusters van allerlei plaatsen, specialisten... Het geheim van deze dankbaarheid ligt in de nederige bereidheid je te laten helpen, zoals de schrijver ons in een opmerkelijke verwijzing naar de gelijkenis van de barmhartige samaritaan duidelijk maakt. Inderdaad, in dit ziekzijn was het mens-zijn van de schrijver ten volle betrokken. Ook in die zin, dat de mens – de kleine mens en de gelovige mens – juist in de diepte aan duidelijkheid en aan zichtbaarheid heeft mogen winnen.

Tenslotte trof me zeer het geloóf in dit verhaal. Het is niet zo moeilijk talrijke Schriftgegevens te berde te brengen, die dan nogal hoog boven het verhaal van feiten en gewaarwordingen blijven staan. In dit boekje gebeurt iets anders, dat als iets kostbaars wordt doorgegeven: Het Woord van Psalm 116 en van Psalm 103 en van andere gedeelten komt als het ware heel geleidelijk de levensbaan van feiten en gevoelens oprijden, trilt mee in menselijke gevoelens en gewaarwordingen en neemt tenslotte de „besturing” over! De schrijver stijgt niet op naar het Woord, maar het Woord landt „liefelijk doch krachtig” in zijn leven. Ervaring van de menselijkheid van het Woord des Heren! Goed om te beleven. Goed om door te geven! Ja, ik denk dat anderen aan dit boekje iets kunnen hebben! Hulp in hun verwarring. Goede raad om toch geholpen te willen worden. De boodschap dat het Woord zeer nabij is.

Toen ik het boekje las had ik al vernomen, dat drs O. Mooiweer om gezondheidsredenen emeritaat had aangevraagd. Een enkele blik in zijn laatste en in alle vorige boeken doet ons verstaan hoe zwaar dit besluit hem moet zijn gevallen. Moge de Here de weg van vertroosting, die Hij zijn dienaar zo rijk heeft doen ondervinden in de tijd van nijpende nood, met kracht doortrekken in de emeritaatsperiode die komt.

H. Smit

Boekbespreking

Drs. O. Mooiweer, „Ziek zijn... Mens zijn”, Uitgeverij Van de Berg, Enschede 1988; prijs f12,50.

In zijn boekje „Ziek zijn... Mens zijn” vertelt drs O. Mooiweer over een ingrijpende episode uit zijn leven. In november 1987 werd hij op de snelweg in de buurt van Rotterdam overvallen door een hevige astma cordiale (ernstige ademnood door verminderde werking van de hartpomp). Hij kwam de dood zeer nabij. De ernst van de toestand duurde geruime tijd voort, ook na zijn opname in één van de Rotterdamse ziekenhuizen. Van dat gebeuren en van al zijn gevoelens en gewaarwordingen vertelt hij in zijn boekje. Over diverse gebeurlijkheden uit zijn leven ook in wat bredere beschouwingen, die zijn eigen pastorale hart en inzet duidelijk aan het licht doen komen.

Hij heeft dit boekje geschreven om God te prijzen, om zijn dank te vertolken aan het adres van medici en verpleegkundigen, ook om zijn emoties al formulerende wat van zich af te schrijven, en tenslotte om ook anderen voor de eigen levensweg en levensnood een spoor van denken en verwerken te wijzen.

Het boekje van mijn goede vriend en collega laat bij mij een positieve indruk achter. In het kort wil ik zeggen waarom. Allereerst om de menselijkheid van het verhaal. Er staat geen supermens voor ons, maar iemand in de volle afwisseling van nood, vertrouwen, angst, gerustheid, eenzaamheid, geborgenheid. Anderen te hulp komen kan ook alleen, als je naast hen staat in al de wisseling van gevoelens en gewaarwordingen en als je hen vanuit een „gedeelde diepte” de weg wilt wijzen. Vervolgens trof me de uitgesproken dankbaarheid van het verhaal. Dankbaarheid jegens de Here en jegens al die mensen die

Ontvangen boeken

Kees van Baardewijk, *Ha, elke dag feest!* Gedachten en invallen. 56 blz., ISBN 90-6651-091-9. Uitg. Van den Berg, Kampen.

Caroline Collier, *Aids: een verwoestende epidemie*; 87 blz., Buijten en Schipperheijn, Amsterdam i.s.m. Lindeboom Instituut.

Inge Oostdijk, *Je mag er zijn. (Geloofsleven)* 96 blz., f16,90; ISBN. 90-6015-818-0. Uitg. De Vuurbaak, Barneveld. (Uitgegeven i.s.m. Ned. Bond van Geref. Jeugdverenigingen).

Beloofd is beloofd

Themadag over geloof en ervaring

Uit Amstelveen, Heerenveen en Waddinxveen waren ze naar Nijkerk gekomen, uit Gravenmoer en 's Gravenhage en uit 40 andere plaatsen. De oudste deelnemers waren al rond de Vrijmaking nauw betrokken geweest bij het georganiseerde gereformeerde jeugdwerk; de jongste aanwezige was 2 maanden oud. Hij kon dus nog niet spreken over ervaring in het jeugdwerk....

Ervaring

De 'ervaring' kreeg op 19 november veel aandacht. Dankzij de uitstekend verzorgde informatiemap hadden de deelnemers zich al enigszins op het onderwerp voor kunnen bereiden.

De behoefte aan ervaring speelt in de samenleving een grote rol. Daar gaat het niet in de eerste plaats om geloofservaring. De plaats van de ervaring in het geloof speelt wel een grote rol in discussies binnen en tussen (evangelische en reformatische) kerken. De Stichting Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk had met de keuze van dit thema een actueel onderwerp aangesneden dat dan ook ruime aandacht van de christelijke pers trok.

100 jaar jong

De dagvoorzitter, de heer P. C. van Wijk (tevens oud-voorzitter van het Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk), ging kort in op de geschiedenis van het georganiseerd jeugdwerk. De aanleiding tot het houden van deze bijzondere bijeenkomst was namelijk dat 100 jaar geleden „de Nederlandsche Bond van Jongelings-verenigingen op Gereformeerden Grondslag” was opgericht (zie verder het artikel van de hand van drs R. Venderbos in 'Opbouw' van 4 november 1988). De Bond bestaat niet meer, maar de vroegere doelstelling is nog steeds actueel: studie en zelfstudie bij Gods Woord als licht op ons pad. In dat werk zit „iets jongs dat niet oud kan worden en iets ouds dat altijd jong blijft”, aldus de heer Van Wijk.

Exeperimenteren

Drs A. van Heusden, directeur van de Evangelische Alliantie, noemde enkele kenmerken van de hedendaagse jeugdkultuur, waarin mensen hun weg zoeken door zelf te experimenteren. Om een voorbeeld te noemen: op het gebied van de seksualiteit wordt door veel ouders gezegd: „ga maar op stap en zie maar waar je uitkomt”. Er zijn dus geen van tevoren vastgelegde normen meer. In zo'n leef-wereld speelt de ervaring een grote rol. Het zoeken naar ervaringen is dan ook niet specifiek christelijk. Mensen kunnen even geïnteresseerd zijn in 'Het zwarte gat' als in de charismatische beweging.

Verkondiging en geloofservaring

Ook niet-christenen zoeken naar ervaringen, maar wil dat zeggen dat ervaring dus niet bij het christelijk geloof hoort? Volgens Van Heusden bestaat er een verband tussen verkondiging, geloof en ervaring. Als voorbeeld noemde hij Abraham, die aan het eind van zijn leven niet vanuit een absurde situatie behoefte te geloven, maar al een gedeelte van de vervulling mocht zien: zijn zoon Izaäk. Die vervulling vormt tevens 'een stukje ervaring'.

Krampachtig zoeken naar ervaringen is altijd verkeerd. Toch kan de kerk meer aandacht geven aan de rol van de ervaring bij de verkondiging. Van Heusden noemde (uit persoonlijke ervaring) een aantal zaken die in de reformatische kerken vaak weinig aandacht krijgen: stille tijd (meditatie), handoplegging en ziekenzalving, de bevestiging van de doop (persoonlijk getuigenis) en het benadrukken van de gemeenschapsbeoefening. Hij besloot zijn inleiding met de oproep: „laat anderen met jaloezie naar jouw JV kijken, laat hen beseffen dat God daar bezig is!”

Luisteren naar het Woord van God

De derde spreker was ds W. Smouter, voorzitter van de Stichting Nederlands Gereformeerd Jeugdwerk. Christelijke geloofservaring is alleen te vinden bij het gelovig luisteren naar het Woord van God, aldus de Rijswijkse predikant. De bijbel spreekt heel duidelijk over geloofservaring (b.v. in de Psalmen), maar altijd in de kontekst van het luisteren.

Ook ds Smouter stelde dat ervaring erg in de mode is: mensen zoeken naar ervaring, b.v. in de vorm van oosters denken, meditatie, mystiek. Men maakt echter zelden keuzen. „Mensen duwen hun karretje verder door de supermarkt van welzijn en geluk en nemen iedere keer een proefverpakking van een andere leer”.

Het is van groot belang om te weten wat het specifieke van christelijke geloofservaring is. Kernpunt is daarbij dat God eerst naar ons toegekomen is. Bij alle andere godsdiensten proberen mensen naar de godheid toe te komen,

b.v. door ascese of zelfs door inkervingen voor een dode. De bijbel waarschuwt tegen deze gebruiken (b.v. Leviticus 19 : 28; I Tim. 4 : 3). Daaruit leren we dat we meditatie-technieken, stilte en eindeloze herhaling van gewijde spreken niet mogen overnemen. Als gevaar van deze technieken noemde ds Smouter ook het dwingende aspect: nú moet God komen. God moet zich dus aan ons aanpassen.

Ervaring als dwaalspoor

Geloof en ervaring hebben met elkaar te maken. De bijbel spreekt over het God dienen met het hart. Toch moeten we ons goed realiseren dat het gevoel ons op een dwaalspoor kan leiden. Ds Smouter waarschuwde nadrukkelijk tegen een schriftuitleg waarbij mensen alleen behouden worden als ze een persoonlijke ontmoeting met God hebben (gehad). Het geloofsvertrouwen mag niet worden gebouwd op onze ervaring van het geloof, want dan wordt het geloof afhankelijk van ons gevoel. En dan kun je twee kanten uit, aldus ds Smouter, de kant van het blij evangelische geloof of de kant van het 'zware' geloof (ben ik wel behouden?). Geloven rijmt op beloven. We leven vanuit de verwachting, kijken naar de toekomst, want: beloofd is beloofd.

Vanuit de ervaring in het geloof

Na deze toespraken was het tijd voor de lunch. Dat bood de aanwezige tevens de gelegenheid om oude bekenden te spreken, de boekenstand te bezoeken, of om een frisse neus te halen.

Om 2 uur werd de bijeenkomst hervat met een korte inleiding door de heer C. Huizinga. Hij kon spreken vanuit langdurige ervaring als bestuurslid bij het georganiseerde jeugdwerk. Daarin maakte hij ook twee maal de teleurstelling van een kerkscheuring en de scheuring van het georganiseerde jeugdwerk mee. Hij noemde persoonlijke ervaringen echter slechts een deel van het geheel, van de totale levensstroom. Hoe oud we ook mogen worden, we maken nooit alles mee. Daarom ook moeten we niet alleen af gaan op onze strikt persoonlijke ervaringen, zo hield Huizinga zijn gehoor voor. Hij waarschuwde te-

ngj

STICHTING
NEDERLANDS
GEREFORMEERD
JEUGDWERK

gen het idealiseren van de kerk van mensen en riep op tot het iedere dag be- waard, bekeerd en wedergeboren wor- den. Dat gebeurt niet vanuit het geloof in de ervaring, maar vanuit de ervaring in het geloof.

Forumdiskussie

De inleidingen van deze dag werden ge- volgd door een forumdiskussie onder leiding van de heer Van Wijk, met me- dewerking van de 3 inleiders op deze dag. Een discussie in een grote zaal over een niet zo gemakkelijk in konkrete feiten te vertalen onderwerp is moeilijk. De meeste vragenstellers hadden hun vraag dan ook al schriftelijk in de pauze ingediend.

Vragen werden o.a. gesteld over het ge- bruik van meditatie-technieken, de zelf- suggestie binnen de ervaring, het kringgebed, het fundamentalisme, kle- ding en het zingen in de kerk. Uit de reeks van antwoorden is slechts een korte selectie mogelijk.

Wat het gebruik van 'technieken' be- treft stelde de heer Van Heusden dat 'niet alles wat mensen doen techniek is'. Hij sprak dan ook liever van methoden en waarschuwde tegelijkertijd de Refor- matorische kerken dat 'het alles bij het oude laten omdat het altijd al zo ge- weest is' ook een vorm van techniek kan zijn. Hij beaamde dat zelf-suggestie voor kan komen. Massa-bijeenkomsten noemde Van Heusden op dit punt ris- kant omdat mensen soms onder druk van de omstandigheden een keus ma- ken. Ds Smouter noemde nogmaals als bezwaar binnen sommige evangelische kringen de dwingende manier van om- gang met God wanneer de ervaring cen- traal komt te staan.

Anderzijds was hij van mening dat de reformatorische kerken soms blinde vlekken kennen binnen de kerkdien- sten, zaken waar onvoldoende aan- dacht aan wordt besteed. Alle forumle- den benadrukten dat gevoel op een dwaalspoor kan leiden, maar diskus- sies die alleen verstandelijk gevoerd worden evenzeer.

Sluiting

Nadat sprekers en enkele 'eregasten' waren voorzien van bloemen, boeken- bonnen en applaus besloot de heer Van Wijk deze dag met een citaat van Dr C. Rijnsdorp. „Als de mens niet meer kan meewerken neemt God het over. Het is een uiterste ervaring. Gods werk wordt zichtbaar en allesomvattend”.

Daarna keerde iedereen huiswaarts; de ervaringen van een themadag over ge- loof en ervaring rijker.

W. Smouter, Rijswijk

Spanje – Nieuws

Rond deze tijd van het jaar zijn we gewoon u een nummer van Spanje-Nieuws te zenden met berichten over de voortgang van ons werk. Het Spanje-werk verkeert echter in geldnood en daarom besloten we, dit keer alleen een brief rond te zenden waarin de achtergrond van deze nood verduidelijkt wordt. Zo sparen we de kosten van een Spanje-Nieuws uit.

Om u echter toch op de hoogte te houden deden we een beroep op de redactie van dit blad om ons voor deze keer ruimte te bieden. We zijn erkentelijk voor de geboden gelegenheid.

In oktober bracht ik een werkbezoek aan onze drie voornaamste contacten in Spanje plus enige andere bezoeken. Aan de hand van de ervaringen daar hoop ik u iets duidelijk te maken van het werk dat gedaan wordt.

Barcelona: ds Cerni

In Barcelona werkt ds Cerni als pre- dikant van een kleine gereformeerde kerk. Zijn gemeente telt ruim 80 leden, maar ze zijn allemaal wel goed bij de ge- meente betrokken. Ik maakte een bij- belstudieavond mee, waarop ds Cerni sprak over Johannes 13. De voornaam- ste reden van mijn bezoek was echter, dat ds Cerni het laatste jaar meer en meer is ingeschakeld als medewerker van ons Spanje-werk. Steeds meer be- handelt hij de correspondentie uit alle landen in Latijns-Amerika, die tot op heden bij br. Kerkhof kwam. Hoewel br. Kerkhof nog erg actief is, ziet hij door zijn gevorderde leeftijd de nood- zaak om voor continuïteit in het werk te zorgen. In een lokaal van de kerk is de boekenvoorraad aanwezig, waar veel van onze uitgaven in voorraad zijn. Daaronder „Kernwoorden van het Nieuwe Testament” van prof. Jager, „Van de rechtvaardigen” van A. Janse en een uitgave van de Catechismus met toelichting. Postzakken stonden klaar voor verzending naar Peru, een aantal pakketjes voor Guatemala en brieven voor andere landen in Latijns-Ame- rika.

We zijn blij met de medewerking van ds Cerni, omdat we in hem een Spaans- talige medewerker hebben, die beter dan wie ook in Nederland de correspon- dentie kan behandelen. Van de meeste brieven krijgen ds Sanz, br. Kerkhof en ik een fotokopie, zodat we op de hoogte blijven. Tijdens mijn bezoek behandel- den we dan ook een aantal van die brieven, die ik opzij gelegd had omdat de inhoud van extra belang leek.

Murcia: ds Parraga

In Murcia bezocht ik samen met ds Cerni een heel ander contact, namelijk ds Parraga en zijn gemeente. Hij is de enige predikant die wij buiten onze ei- gen medewerkers ondersteunen en het

is een bijzonder gezegend werk. In Spanje-Nieuws hebt u kunnen lezen, hoe in drie jaar tijd hier een bloeiende gemeente ontstaan is, van doorgaans heel eenvoudige mensen. Het is heel mooi om in die situatie te horen en te zien dat ds Parraga optreedt zoals hij spreekt: „Ik ben niet de herder, maar Jezus Christus is het”.

Telkens weer zie je namelijk in Spanje (en bij ons?), dat een gemeente te veel hangt aan de persoon van de do- minee.

Ik heb in Murcia mooie bewijzen van de kracht van het evangelie gezien en gehoord.

– Over een man, die zelf vroeg om aan de hele gemeente bekend te maken, dat hij voor een tijd van het Avondmaal ge- houden werd. Omdat een 'vriend' het evangelie in diskrediet wilde brengen door hem dronken te voeren en dat aan iedereen rond te vertellen.

– Over het probleem dat veel oudere mensen analfabeet zijn en daarom niet in de Bijbel kunnen lezen. Oplossing: men heeft een doos cassettes gekocht en een zuster met een goede stem is de Bijbel gaan inlezen op cassette. Ze zijn voort- durend uitgeleend.

– Over een door anderen in de steek ge- laten kerkje, waar nu elke zondag 35 mensen van de gemeente mee naar toe gaan om toch diensten te houden die de mensen uit het dorp aantrekken.

Verder maakte ik de gebedsdienst op zaterdagavond mee plus het onderwijs aan kinderen onder de twaalf, die tot voor kort niets van de Bijbel wisten. Weet u wat ze het eerst leren? Hardop bidden, om de beurt. Daarna de Bijbel- se geschiedenis, tot in de kleinste de- tails. Wat een voorrecht dat God ons de mogelijkheid geeft om „deel te hebben aan de prediking van het evangelie” (Fillipenzen 1 : 5)!

Madrid: ds Sanz

In Madrid mocht ik ds Sanz in goede gezondheid aantreffen. Ds Sanz is, zoals u weet, als predikant verbonden aan de gemeente van Rijswijk. Hij is al vele jaren full time bezig voor het Spanje-werk. Na een ziekte en een operatie was het goed om hem vol levenslust terug te zien. Zoals ds Cerni

brieven beantwoordt, zo doet ds Sanz dat ook. De verdeling is zo, dat ds Sanz de brieven ontvangt die een reactie zijn op ons tijdschrift „Estandarte de la Verdad” (banier der waarheid). Dat zijn er tot op heden zo’n 200 per nummer. Dat is op zichzelf al veel voor een blad van ruim 10.000 abonnees, maar dat spreekt nog des te meer als je ziet hoeveel de mensen voor zo’n brief over gehad hebben. Sommige brieven zitten volgeplakt met postzegels van op het oog hoge waarde. Een land als Peru wordt geteisterd door een inflatie van zo’n 400%.

Het blad Estandarte is eigenlijk iedere keer een brochure op zichzelf. Het zijn altijd thema-nummers, die de betekenis van Gods Woord voor het leven van alledag doorlichten. De meest recente thema’s waren „Kan een christen zaken doen?” en „Trouwen of samenwonen”. Zowel persoonlijke als maatschappelijke ethiek dus. We werken nu aan een nummer over „Secularisatie”: de oorzaken en gevolgen van de wereldwijde trend om met God de Here in het gewone leven niet te rekenen.

Ds Sanz schrijft een deel van het blad, hij vertaalt alle andere artikelen en voert de tekst in de computer, zodat deze automatisch gezet kan worden. Daarna werkt hij aan de layout en houdt de mutaties bij. In de praktijk vergt dit tijdschrift, zoals u zich voor kunt stellen, een groot deel van zijn tijd.

Spanje-werk

We kunnen eigenlijk niet zeggen dat wij al dit werk *gekozen* hebben. Het is ons op handen gelegd, door verzoeken om hulp van christenen uit de hele Spaans sprekende wereld. Ik weet dat sommige mensen leatuurwerk maar weinig aansprekend vinden. Het lijkt zo... gewoon! Maar de praktijk is, dat wij langs deze weg de uiterst verstrooide broederschap in vele landen mogen helpen. Straatarme christenen in Peru, een eenzame student in Argentinië, verguisde gelovigen in Chili, een ongeletterde dominee in Guatemala en duizenden anderen kennen ons adres, dat van ds Sanz en in toenemende mate dat van ds Cerni. Hoe ze het kennen weten wij doorgaans niet eens. Maar wij mogen ze helpen met werkmateriaal. Zo geven wij geen vis, maar een hengel. Wij hopen en bidden dat dit werk ondanks de zorgen van dit moment voort mag gaan.

Voor geïnteresseerden is er een video-film beschikbaar over deze reis, waarop de dominees Sanz, Cerni en Parraga over hun werk vertellen, terwijl dat werk zelf ook getoond wordt. U kunt hiervoor contact opnemen met ondergetekende.

Het gironummer van het Spanje-werk is 210453 t.n.v. Ned. Geref. Kerk, Spanje-werk, Rijswijk.

Voor de Spanje-commissie, ds W. Smouter, Rijswijk.

Liturgische Werkgroep, Eindhoven

Het Liedboek

Lied 477

Met het oorspronkelijke Duitse gezang („in dir ist Freude, in allem Leiden”) heeft de tekst van dit Lied weinig gemeen. Dit vindt zijn reden in het door de bewerker genoemde feit, dat het zich niet goed voor vertaling leent. „Om de melodie ook in ons Liedboek te laten doorzingen heb ik geprobeerd er andere, meer overtuigende, woorden bij te vinden”. (Comp. p. 1096).

Als bezwaar zou kunnen gelden dat de aanhef van het lied o.i. niet fraai is: „Geest van hierboven”, om niet te zeggen lelijk en niet passend. Daarbij gaat het aanspreken van de Geest, waartegen ook bezwaren zijn aan te voeren, ongemerkt en daardoor ook enigszins verwarrend over op Christus in de 2e strofe. Strofe 2 is overigens belangrijk beter van inhoud dan de eerste.

De frisse melodie past eigenlijk niet goed bij de tekst. „Ze behoort aan een Italiaans danslied, een uitbundig amoureux lied, waar de tekst van de derde, zesde, elfde en laatste regel – waar wij zwaarwichtige woorden moeten zingen – slechts luidt: Fa, la, la enz. In *technisch* opzicht bemoeilijkt de Nederlandse tekst daar het zingen in hevige mate, terwijl men ook de vraag kan stellen of deze melodie nu zo geschikt is voor een gebed tot de „Geest van hierboven”. (comp. p. 1097). Tenslotte is de herhaling: eerst twee maal drie regels en daarna twee maal vijf regels die eensluidend zijn, toch wel iets te langdradig.

Tekst : 1; melodie : 2 (niet-passend bij de tekst).

Lied 478

Afgezien van enkele minder geslaagde uitdrukkingen als „God beveelt. Het niets krimpt saam” en „Sterren, sprankelend hemelstof, seinen, schijnen licht en lof” (strofe 2); „Innigheid, in ’t hart gegrond” (strofe 7), ademt dit Lied een bijbels-orthodoxe geest en blijkt de Gereformeerde gezindheid van de dichter, al is de vertaling betrekkelijk vrij en zijn de strofen 3 en 4 door de vertaler-bewerker zelf toegevoegd. Wel geeft het zinsverband soms aanleiding tot een minder duidelijk aansprekende tekst.

De goede melodie doet „structureel sterk denken aan de componeertrant van de Geneefse psalmen. Het lied kan in een vlot tempo gezongen worden”. (Comp. p. 1098).

Tekst : 2; melodie : 3.

Lied 479

„Vooral de aardige melodie heeft dit Lied, dat in zijn oorsprong een Engelse hymn is geweest, zeer populair gemaakt. De bestaande vertaling (gezang 288 uit de bundel-1938) had evenwel niet veel aantrekkelijks, zoals ook de Engelse tekst weinig inspirerend was. Dit alles gaf aanleiding, zo schrijft de dichter Jan Wit, tot het maken van een geheel eigen lied waarbij de gang der seizoenen vervangen is door een aantal aan de Bijbel ontleende noties.

In zekere zin is het gehele lied een uitgebreide parafrase van het begin van Psalm 24, maar tevens een loflied op het aardse leven, voorzover het gezien wordt in hemels licht”. (Comp. p. 1099).

De melodie is niet moeilijk en goed bekend.

Tekst : 3; melodie : 3

Lied 480

Een karakterisering van de enigszins wijsgerige inhoud van dit Lied wordt gegeven in strofe 1 en de eerste helft van strofe 2 : „tussen werkelijkheid en dromen”. „Men kan dit letterlijk nemen, maar ook als het heen en weer gaan van het menselijk denken en streven tussen het vigerende bestel en de utopie (droom of visioen) of tussen werkelijkheid, mogelijkheid en wenselijkheid.

Vanaf de tweede helft van strofe 2 tot en met strofe 4 gaat het over de dubbelzinnigheid van het menselijk bestaan en het menselijk denken en handelen. De eerste helft van strofe 4 spreekt van de menselijke vervreemding en van ’s mensen agressieve nieuwsgierigheid en in de laatste helft is uitgesproken dat alleen het Woord van God zin kan geven aan dit dubbelzinnige mensenleven.

In strofe 5 volgt dan een gebed, waarin vooral aansluiting gezocht is bij Hebr. 13 : 14 („want wij hebben hier geen blijvende stad, maar wij zoeken de toekomstige”). Het gehele lied is bedoeld als een bevestiging zowel van de opdracht van de mensen om de aarde trouw te blijven als van de noodzakelijkheid van onthechting”, aldus de toelichting van de dichter. (Comp. p. 1101).

„De eenvoudige 18e-eeuwse melodie wordt gekenmerkt door het feit dat de zes regels alle ongelijk zijn en onderling nergens sporen van overeenkomst vertonen. Daardoor is ze minder eenvoudig te zingen dan men ogenschijnlijk zou denken”. Het tempo moet niet te hoog worden gekozen.

Tekst : 3; melodie : 3.

Lied 481

Volgens de toelichting van de dichter wordt in dit Lied het thema „van de intermenselijke liefde als antwoord op Gods liefde uitgewerkt. Hoewel het allemaal over ons zijn, spreken en doen gaat, wordt in navolging van het oor-

spronkelijke lied (gezag 120 in de bundel – 1938) in de laatste strofe de lijdende Christus duidelijk in het middelpunt gesteld. Gods liefde is oorsprong en oorzaak van alle liefde die wij elkaar kunnen geven en daarom ook mogen en moeten geven. Ik hoop dat het zowel voor hen die aan zending en evangelisatie denken als voor hen die meer voor christelijk-sociale actie voelen, een inspiratiebron zal wezen". (Comp. p. 1102). De 1e regel van strofe 4 zou gezien kunnen worden als een verzelfstandiging van het begrip liefde, maar in het licht van de 1e regel van strofe 1 vervalt dit bezwaar.

De melodie, die in de loop der tijden nogal wat veranderingen heeft ondergaan, is in haar huidige vorm een belangrijke aanwinst voor de kerkzang. Tekst : 3; melodie : 3

Lied 482

Vergelijking van de tekst van dit Lied met die van lied 70 toont een nauwe verwantschap tussen die beide: „de laatsten worden de eersten” resp. „de eersten zijn de laatsten”. Er is alleen enig verschil in accent: de laatsten komen naar voren, hogerop; „wie zichzelf vernedert zal verhoogd worden”, resp. „de meerdere zal de mindere dienen”. Daarbij klinkt dan tegelijkertijd de vermaning van de apostel Paulus door (Ef. 2 : 3): „In ootmoedigheid achtte de een den ander uitnemender dan zichzelf”.

Waar het thema hetzelfde is heeft lied 482 de voorkeur, daar de oproep tot ootmoed en nederigheid, die karakteristiek is voor de levenshouding van hen die het Koninkrijk Gods willen beërven, hier beter tot zijn recht komt. Bij de 2e regel van strofe 4 valt te denken aan de torenbouw van Babel, die in verwarring ten onder gaat.

De melodie toont ook de verwantschap: dezelfde melodie.

Tekst : 3; melodie : 3.

Lied 483

Het is van belang om bij het overwegen van tekst en inhoud van dit Lied iets te vernemen over de achtergrond van het ontstaan, zoals de dichter dit zelf toelicht : „Ik schreef het lied in de periode dat de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie waren begonnen hun machtsstrijd tot in de kosmische ruimte toe te voeren, en ik maakte de ronduit religieuze vervoering mee, die het lanceren van de eerste Russische kunstmaan in Oost-Europa verwekt had.

Maar ik heb er óók bij gedacht aan alles wat wij verder zoal „ophemelen”: aan film- en sportsterren, om van sex-sterren maar te zwijgen. Kortom, ik heb er heel dat onmetelijke projectie-mechanisme mee op het oog gehad, dat de mensen op gang houden, naarmate zij ménen „onreligieus” te zijn misschien des te heillozer, des te religieuzer. Van die projecties roept de God van de bijbel ons om onzes levens wil weg, en zo

bezonnen en bezonken als het lied klin-kan mag, ook al door de gekozen melodie, – het is een „critisch lied”: het voert de „onttroning der machten” en daarmee onze bevrijding in zijn schild. Ik hoop dat degenen die het lied zingen ineens zullen begrijpen, dat spreken over „de hoogte”, „de hemel”, dé mogelijkheid bij uitstek is om te spreken over wat er onze tijd op aarde gaande

is”. (Comp. p. 1106). Ongetwijfeld is het een passend lied voor onze tijd en kan het functioneren als afwijzing van de vergoddelijking van de voortgaande ontwikkeling van wetenschap en techniek.

De gekozen melodie biedt een uitstekende sfeer van bezinning voor deze tekst.

Tekst : 3; melodie : 3.

P. J. van Kampen, Eck en Wiel

Een oratie in Utrecht

Een menselijke wetenschap?

„Mijnheer de Rector Magnificus, Dames en Heren,

Hoe kan de wetenschap menselijk zijn? De titel die ik heb gekozen voor mijn oratie deze middag roept direct enkele vragen op: Wat is wetenschap? Is het nog mogelijk over de grote verscheidenheid van wat tegenwoordig met de term wetenschap wordt aangeduid te spreken alsof het om één verschijnsel gaat: de wetenschap? Er is een veelheid van wetenschappen. Er is ook een veelheid van opvattingen over wat wetenschap is of zou moeten zijn.

En: wat is menselijk? Is er t.a.v. de wetenschap bij alle verschil van mening nog sprake van een zekere consensus, op de vraag: Wat is de mens? Wie is de mens? worden in onze pluriforme samenleving antwoorden gegeven die fundamentele verschillen in levensovertuiging tot uitdrukking brengen.

Nu zou iemand kunnen zeggen: De wetenschap die wij kennen, is wetenschap van mensen. Wetenschap is dus, hoe dan ook, altijd menselijk. Dat is juist. Hoewel, er is een eeuwenoude traditie waarin de mens door de wetenschappelijke kennis zijn eindige, menselijke conditie te overstijgen in de richting van het absolute, goddelijke bestaan. Daaruit blijkt, dat mens-zijn niet alleen een te constateren feit is, maar ook leven met verwachtingen, met normatieve overtuigingen, met opvattingen van goed en kwaad.

De vraag die ik vanmiddag aan de orde wil stellen, impliceert een verband tussen de wetenschap en de normatieve overtuigingen, vanwaaruit mensen leven. Zij probeert de wetenschap te plaatsen in het perspectief van goed en kwaad, toegespitst op de menselijkheid van de mens. De veelheid van vragen die zich hier voordoet, nog toegenomen door de verscheidenheid van opvattingen en overtuigingen – ik duidde daar al op – is voor mij een reden niet te proberen een afgerond verhaal te houden.

Ik zal slechts een aantal, zij het ook ietwat uitvoerige, omerkingen maken over het onderwerp.”

Onder vele getuigen

Zo begon dr Henk Geertsema op donderdag 3 november j.l. zijn oratie. Hoewel hij al geruime tijd als bijzonder hoogleraar aan de Universiteit van Utrecht doceerde, viel op genoemde datum de plechtigheid van zijn officiële ambtsaanvaarding. Met, zoals in Utrecht gebruikelijk is een oratie – zeg maar een „officieel college” – in de aula van het „universiteitsgebouw aan het Domplein. Dat is (bijna) „gewijde grond”; in deze gotische zaal werd in 1579 de Unie van Utrecht getekend, waarbij de Zeven Verenigde Provinciën een begin kregen van hun bestaan als zelfstandige politieke eenheid. Hier doceerden sinds de oprichting van de Universiteit in 1636, vele prominente geleerden, waarvan de 17e-eeuwse theoloog Voetius een der eersten was. Velen waren bijeen om nu de bijdrage van de hooggeleerde Geertsema te beluisteren. Een stoet hoogleraren – volgens academisch gebruik uitgedost met toga en baret – begeleidde de (feitelijk niet meer zo) kersverse Utrechtse hoogleraar naar het spreekgestoelte. Een forse afvaardiging van studentenverenigingen was eveneens aanwezig. Ook vele belangstellenden, uit het hele land, vulden de zaal. Uit chauvinistische motieven maak ik, net als de orator zelf, apart melding van een grote afvaardiging van de (overigens numeriek kleine) gemeente van Eck en Wiel in de Betuwe, de thuisgemeente van dr Geertsema.

Reformatorische Wijsbegeerte

Dr Geertsema is bijzonder hoogleraar aan de Utrechtse Universiteit, vanwege de Stichting Reformatorische Wijsbegeerte, die hij, tussen haakjes, in dezelfde hoedanigheid ook aan de Universiteit van Groningen vertegenwoordigt.

De titel van de oratie „Hoe kan de Wetenschap menselijk zijn?“, gaf aan hoe de nieuwe hoogleraar (opvolger van prof. dr. Dengerink) een brede en ruime invulling geeft aan het doceren van de vaak nog als „Wijsbegeerte der Wetsidee“ bekend staande filosofie van geleerden als Dooyeweerd, Vollenhove, Mekkes en vele anderen.

Vele stemmen

Dat het niet alleen een ruime en brede, maar ook een *diepe* invulling was, blijkt uit de 104 noten die bij de uitgave van de oratie – die spoedig verschijnen zal gevoegd zijn. In de tekst wordt geciteerd uit, of rechtstreeks verwezen naar, werk van zulke uiteenlopende filosofen als Kant, Heidegger, Popper, Horkheimer, Polanyi, Popma, Capra en Van Peursen (nu heb ik me tot en met noot 17 beperkt!).

Dat allemaal zonder dat zijn betoog vol zat van zware of onbegrijpelijke volzinnen zodat zijn gehoor niets beters te doen had dan de blik op oneindig zetten of te hopen op de spoedige wederkomst van de in vol ornaat geklede (vrouwelijke) pedel. Veel aandacht in het betoog kreeg overigens de in dit artikel nog niet genoemde Jean-François Lyostard, schrijver van *Het postmoderne weten. Een verslag*. Deze heeft een aantal belangrijke tendenzen vermeld die „het huidige wetenschapsbedrijf kenmerken“: „het proces van informatisering“, „de macht van het geld“ en „het criterium van de performativiteit“. Op deze tendenzen werd in de oratie nogal ingegaan.

Het slot

Interessant is trouwens dat de titel niet luidde „Hoe Christelijk moet de Wetenschap zijn?“, maar hoe „menselijk“? En de manier waarop Geertsema met vele denkers „in gesprek“ ging. Dat Geertsema echter zijn oratie niet slechts een monument van denk-arbeid wilde laten zijn, maar ook (in zekere zin) een geloofsbelijdenis, blijkt uit het slot van zijn oratie:

„De wetenschappelijke activiteit heeft daarom binnen de structuren van de werkelijkheid als schepping het karakter van antwoord aan de Schepper. In dit licht gezien kan de wetenschap slechts ten volle menselijk zijn, indien de intieme tegenwoordigheid van de Schepper in zijn schepping wordt geleerd.

De wetenschap kan menselijk zijn, indien zij niet in de eerste plaats gekenmerkt wordt door het streven naar macht over de werkelijkheid, ook al blijft macht intrinsiek met wetenschap verbonden, maar door eerbied, eerbied voor de zin van de werkelijkheid als schepping, in heel de verscheidenheid van structuren en entiteiten, eerbied vooral voor God als de Schepper. De menselijke zelf-opvatting, ook die

welke tot uitdrukking komt in de beoefening van de wetenschap, heeft uiteindelijk het karakter van geloof.

Daarom wil ik mijn opmerkingen over de menselijkheid van de wetenschap eindigen met de woorden waarmee de grote kerkvader Augustinus zijn *Belijdenissen* begon:

Groot zijt gij, Heer, en ten eerste lovenswaardig! Groot is uw macht en uw wijsheid heeft geen getal! En loven wil u een mens, een deel van uw schepping, ja een mens, die zijn sterfelijkheid met zich omdraagt, die met zich omdraagt het bewijs van zijn zonde en het bewijs, dat gij de hovaardigen weerstaat. En toch wil hij u loven, die mens,

een deel van uw schepping. Gij zet hem aan om er vreugde in te vinden u te loven, want gij hebt ons gemaakt naar u, en rusteloos blijft ons hart totdat het zijn rust vindt in u..

P.S. De tekst van de oratie verschijnt binnenkort in boekvorm (brochurevorm is wellicht een beter woord) en kan worden besteld bij Stichting Reformatorische Wijsbegeerte, Nieuwe Gracht 23, 3512 LC Utrecht, tel. 030-342030.

Ingezonden

Evangelisch-reformatorisch

In de nummers 32 t/m 34 van Opbouw gaat Mr. dr. Meulink in drie artikelen in op de verhouding evangelisch-reformatorisch. Het doel hiervan volgt in het laatste deel: laten zien dat er veel van elkaar geleerd kan worden.

Deze doelstelling is m.i. totaal niet bereikt: de artikelen neigen naar denigrerend en emotioneel taalgebruik t.o.v. de „evangelischen“, en ademen een sfeer uit van reformatorische superioriteitsgevoelens.

Als Nederlands Gereformeerd christen die erg veel in aanraking komt met evangelischen, wil ik graag enige kanttekeningen plaatsen bij de artikelen van dhr. Meulink.

Evangelische Beweging

Als één van de kenmerken van de evangelische christenheid noemt Meulink de grote nadruk op een persoonlijke band met Christus als Verlosser en Heer over het leven; dit impliceert een persoonlijke bekering. In het derde artikel noemt Meulink als gevaar van deze persoonlijke bekering en dit persoonlijke geloof dat het makkelijk kan leiden tot een oppervlakkig geloven.

Mijn ervaring is echter dat de gereformeerde kerken té weinig de nadruk leggen op persoonlijke bekering, en dat dit juist de oorzaak is voor een oppervlakkig geloven. Een gemeente wordt juist opgebouwd en versterkt als de leden een persoonlijke band met de Heer hebben.

Opvallend is dat Meulink het in veel gevallen heeft over de extreme vleugel van de evangelische beweging zoals de pinkstergemeenten en volle evangelie gemeenten. De grote groep gematigde evangelischen wordt hierdoor onrecht aangedaan.

Eenheid van de Bijbel

Meulink verwijt de evangelischen geen zicht te hebben op de eenheid van de

Bijbel, en geen rekening te houden met de doorgaande lijn van de Bijbel, zodat men zich beroept op één of meer losse teksten. Eén van de voorbeelden hiervan zijn volgens Meulink de bezwaren tegen de kinderdoop.

Juist in de evangelische gemeenten wordt constant rekening gehouden met de doorgaande lijn van de Schrift. Daardoor hebben preken vaak het karakter van een Bijbelstudie, waarbij teksten worden onderzocht in het licht van de rest van Gods Woord. Op deze manier worden geloofswaarheden vanuit de Bijbel aangetoond.

In de Nederlands Gereformeerde Kerk (ik beperk mij nu bewust omdat ik zelf hieruit afkomstig ben) wordt in preken vaak uitgegaan van het Verbond zonder dit vanuit de Bijbel aan te tonen. Nog nooit heb ik in een Gereformeerde dienst het Verbond vanuit de Bijbel verdedigd gehoord. Opvallend is dat veel broeders daarom dan ook niet vanuit Gods Woord kunnen aantonen wat dit Verbond inhoudt, zonder emotionele argumenten aan te halen die hun oorsprong niet in de Bijbel vinden, maar meer zijn gebaseerd op een: „zo hebben we het altijd geleerd“.

Dit betekent niet dat men in de evangelische beweging niet in een verbond gelooft. Men maakt onderscheid tussen zeven verschillende verbonnen.

Men gelooft daarom ook niet in het Verbond zoals de reformatorische christenen dat doen. Het Nieuwe Verbond zo gelooft men, is in de eerste plaats bestemd voor het volk Israël. Als christenen hebben we wel deel aan de zegeningen van dit Nieuwe Verbond.

Dit betekent echter niet dat kinderen op grond van dit Verbond mogen worden gedoopt. Daarom moeten we ook niet spreken van de volwassendoop, maar van de gelovigendoop. Men gelooft namelijk dat de Bijbel zegt dat alleen zij die geloven gedoopt mogen worden.

Dit is tevens het fundament voor de afwijzing van de kinderdoop, en niet zoals Meulink zegt het ontbreken van een uitdrukkelijk gebod om kinderen te dopen. Dit laatste is wel een argument dat wordt gebruikt, maar niet hét fundament. Omdat de Bijbel volgens de evangelischen geen aanleiding geeft voor de kinderdoop beschouwen zij deze doop dan ook als een theologisch – en geen Bijbels dogma.

Ben je eenmaal een wedergeboren christen, dan betekent dit niet dat er geen aanvechtingen meer zullen zijn, zoals Meulink stelt.

De evangelischen geloven alleen – net zoals de gereformeerden – dat de Heilige Geest de gelovigen hierin kracht geeft en steunt.

Persoonlijke Ervaring

De situatie die Meulink onder dit kopje weergeeft is van toepassing op de extreme vleugel van de evangelische beweging, zoals de pinkstergemeenten. De grote middengroep gaat op een meer genuanceerde manier om met de ervaring. De zekerheid van het geloof vindt zijn oorsprong in Gods eeuwige trouw. De ervaring is een nuttige aanvulling op deze zekerheid, omdat het duidt op een persoonlijke relatie met Christus die van essentieel belang is.

Belijdenis

De drie formulieren van enigheid vormen het fundament van wat er in de gereformeerde kerken geleerd hoort te worden.

Hierin worden dogma's als hét Verbond uitgewerkt, een theorie waar men in de evangelische beweging niet achter kan staan. Meulink spreekt in dit geval van schatten die onze voorouders uit de Schrift hebben gehaald, en dat men het werk en de leiding van de Heilige Geest in deze gevallen niet mag miskennen. Maar geldt dit ook niet voor de evangelische beweging? Werkt de Heilige Geest daar dan niet m.b.t. de uitleg van de Schrift? Toch zijn er een aantal fundamentele principes die men in de evangelische beweging anders leert dan bij de gereformeerden. Over hét Fundament Jezus Christus zijn zowel gereformeerden als evangelischen het gelukkig eens. Maar wat betreft de doop, het Duizendjarig Rijk en de gehele toekomstvisie zijn er nogal wat verschillen.

Maar mogen we daarom concluderen dat de Heilige Geest niet in de evangelische beweging en wel in de gereformeerde kerken aanwezig is? Dat begint verdacht veel te lijken op een ongezonde vorm van sectarisme.

Meulink ziet in de evangelische beweging hét bewijs dat een belijdenis noodzakelijk is. Dit baseert hij o.a. op het feit dat de evangelische geloofspunten geen kerkelijke traditie achter zich hebben, en dat een gemeenschappelijke evangelische theologie ontbreekt. „Zo komt

men gemakkelijk tot wonderlijke constructies”, schrijft hij.

Laten we echter eens gaan kijken naar twee Nederlandse kerkgenootschappen waar de Bijbelkritiek sterk in opgang is: de Nederlandse Hervormde Kerk en de Gereformeerde (synodale) Kerk. Deze kerken hebben zowel een lange kerkelijke traditie achter zich als een gemeenschappelijke theologie, gebaseerd op de drie formulieren.

Op grond van de bijbelkritiek komt men daar tot de meest vreemde anti-Bijbelse constructies. Daarom is de argumentatie van Meulink beslist niet overtuigend genoeg om te stellen dat de belijdenis dus noodzakelijk is.

Kerk en Gemeente

De formulering die Meulink in dit stukje gebruikt is erg negatief: „vaak heeft men ook minachting voor de ambten”. Ik geloof niet dat dit zo is.

Men heeft een andere visie op de ambten, zodat deze anders functioneren dan in de gereformeerde kerken. Betekent dit dat er dus sprake is van een minachting voor deze ambten? Nee, slechts een andere visie, waarbij zowel gereformeerden als evangelischen zich willen baseren op de Bijbel.

J. C. Bronkhorst, Amersfoort

RAPPORT

van de commissie van de Ned. Geref. Kerken van de geestelijke verzorging van militairen aan de Landelijke Vergadering 1988.

1. De commissie heeft thans de volgende samenstelling:

- a. Ds J. Goudzwaard te Nijkerk, voorzitter
- b. Majoor der Militair Juridische Dienst mr. C. H. Blok te Soest, secretaris
- c. Kolonel der Koninklijke Luchtmacht W. Hartman te Rheindahlen BRD, penningmeester
- d. G. S. van der Bijl te Uchelen
- e. mr E. J. Groenevelt te Voorschoten
- f. Eerste Luitenant der Infanterie P. C. van Helden te Apeldoorn
- g. Kapitein der Mariniers P. U. van 't Hoff te Beusichem
- h. Kolonel der Koninklijke Luchtmacht b.d. P. Smit te Alphen aan de Rijn
- i. Ds J. A. de Vries te Culemborg
- j. Kolonel der Koninklijke Marechaussee b.d. B. H. van Wijk te Apeldoorn.

2. De volgende Nederlands Gereformeerde predikanten zijn in vaste dienst werkzaam bij de Koninklijke Landmacht:

- a. Ds P. Dekker gestationeerd te Bussum
- b. Ds K. Muller gestationeerd te Steenwijk (kort verband tot 12 april 1988)
- c. Ds J. Plantinga gestationeerd te Wezep
- d. Ds J. M. Smelik gestationeerd te Utrecht
- e. Ds C. C. Koolsbergen gestationeerd te Garderen

Bij de Koninklijke Luchtmacht is in vaste dienst werkzaam:

- a. Ds W. H. Louwerse gestationeerd te 's-Gravenhage.

Allen zijn in vaste dienst werkzaam met uitzondering van Ds Muller die geopteerd heeft voor één jaar en zes weken tot 1 mei 1988.

De krijgsmachtpredikanten bezoeken twee maal per jaar de vergaderingen van de commissie en rapporteren daar uitvoerig op welke wijze hun arbeid verloopt. Van verschillende zijde is duidelijk geworden, dat in de krijgsmacht het functioneren van onze predikanten zeer wordt gewaardeerd.

3. Ten aanzien van de werving van nieuwe krijgsmachtpredikanten wordt op dit moment een terughoudend beleid gevoerd. Dit houdt evenwel niet in, dat niet alle predikanten, die aan de formele profielschets beantwoorden, worden aangeschreven.

De doelstelling van tenminste vijf krijgsmachtpredikanten, die de commissie in het verleden voor ogen had, is op dit moment gerealiseerd.

Enige zorg op dit moment heeft de commissie ten aanzien van het aantal reserve krijgsmachtpredikanten. Feit is dat op dit moment voor nog niet de helft van het aantal beschikbare plaatsen een reserve krijgsmachtpredikant aanwezig is. Met enige klem roept de commissie de kerken op eventueel in voorkomend geval een predikant voor één jaar en zes weken voor dit doel af te staan.

4. De inbreng van de Nederlands Gereformeerde Kerken in het Interkerkelijk Contact in overheidszaken Militair (CIO-M) – een forum waarin de protestantse kerkgenootschappen, die predikanten aan de krijgsmacht hebben afgestaan, alsmede als adviseurs de hoofd-vloot, -leger, en luchtmachtpredikant zitting hebben – is gewaarborgd door het lidmaatschap van de Kolonel b.d. B.H. v. Wijk. Als secundus treedt op Ds J. Goudzwaard. Die inbreng in het CIO-M wordt van groot belang geacht.

Enkele onderwerpen van het beraad in het CIO-M zijn de navolgende:

- a. Gesproken is over de verdeling van

het aantal beschikbare plaatsen van geestelijk verzorgers in de krijgsmacht over de Protestantse, Rooms Katholieke en Humanistisch Geestelijke Verzorging.

Aangenomen wordt dat bekend is, dat het Humanistisch Verbond een verdubbeling van het huidige aantal humanistisch geestelijk verzorgers wil bereiken. De zogenoemde commissie Hirsch Ballin adviseert de Staatssecretaris van Defensie over deze materie.

b. De legerbisschop mgr Bär ziet geen kans de aalmoezeniersplaatsen te bemannen. In overleg met de protestantse geestelijk verzorging en het departement van Defensie is overeengekomen dat een deel van die vacatures door predikanten kunnen en ook zullen worden vervuld.

c. Bezuinigingen hebben geleid tot het sluiten van militaire tehuizen. De bezoekersaantallen van deze tehuizen nemen echter toe. De financiële situatie van „Pro Rege” lijkt weer gezond te worden. „Pro Rege” krijgt 70% van de opbrengsten van de PIT-kollekte en deze kollekte staat helaas onder enige druk.

5. Teneinde de commissie in staat te stellen de haar opgedragen taken serieus uit te voeren worden enige bescheiden kosten gemaakt. Eens in de twee à drie jaar verzoekt de penningmeester de kerken om een relatief gering bedrag per ziel.

In 1987 werd dit verzoek door slechts 54 van de aangeschreven 97 kerken gehonoreerd.

6. Enige reserve werd geconstateerd bij de krijgsmachtspredikanten over de bestemming van de door de overheid ter beschikking gestelde gelden, waarover is beraadslaagd in de Stichting Interkerkelijke Belangen Behartiging Afkoop (S.I.B.A.) Immers, het ging over het in werking treden van de Wet van 7 december 1983 tot beëindiging van de financiële verhouding tussen Staat en Kerk per 1 januari 1984.

Onder andere verviel het overnemen van kerkelijke pensioenjaren door de overheid bij predikanten, die in overheidsdienst traden, zoals gevangenis-, ziekenhuis-, en krijgsmachtspredikanten.

Kwestieus is of de pensioenbreuk die nu optreedt bij predikanten die na 1 januari 1984 in overheidsdienst traden, niet door deze gelden geheel had moeten worden. Overleg met de S.E.V. aan welke stichting de gelden zijn toegelooft heeft geleid tot de conclusie dat deze pensioenbreuk niet volledig geheel wordt. In casu gaan de krijgsmachtspredikanten er dan op achteruit vergeleken bij de situatie voor 1 januari 1984.

7. Tijdens de twee vergaderingen per

jaar van de commissie wordt uitvoerig gerapporteerd door de daarbij genodigde krijgsmachtspredikanten. Naast onderwerpen zoals genoemd in dit verslag onder de punten 1 tot en met 6 wordt uitvoerig gesproken over de invulling van hun werk. Over dit thema werd op 26 en 27 november 1987 een conferentie gehouden te „Beukbergen” in Huis ter Heide. Onderwerpen waren:

- a. GV-lessen: vormingswerk of catechesatie
- b. Krijgsmachtspredikanten en oecumene in de krijgsmacht
- c. Krijgsmachtspredikanten en hun kerk.

Ten aanzien van dit laatste onderwerp valt op te merken, dat, hoewel krijgsmachtspredikanten de kerken op vele plaatsen op allerlei manier dienen, de belangstelling voor hun werk gering is. De situatie is welliswaar niet zo erg als bij andere kerkgenootschappen, waar de band tussen krijgsmachtspredikant en kerk soms volledig teloor is gegaan, echter ook binnen onze kerken is verbetering nodig.

In ieder geval behoeft het werken onder militairen het gebed tijdens de kerkdiensten van onze kerken.

Namens de Commissie
De Secretaris
Mr. C. H. Blok
Maj. Militair Juridische Dienst

Kerknieuws

Studentencorps P.F.S.A.R.

Op vrijdag 9 december a.s. hoopt ons studentencorps Per Fidem Studiumque Ad Rostra zijn 84e Dies Natalis te vieren. De Senaat wil daarom de oud-leden van harte uitnodigen tot het bijwonen van de middagvergadering, waarop prof. dr. B. J. Oosterhoff voor ons zal spreken over: „*Problemen bij het preken uit het O.T.*”.

De vergadering begint om 14.00 uur en wordt gehouden in de aula van de Theologische Hogeschool der Chr. Geref. Kerken, Wilhelminapark 4 te Apeldoorn. Na afloop is er tijdens een korte receptie in de koffiezaal gelegenheid om de Senaat te feliciteren met deze dag.

Wij zouden het bijzonder op prijs stellen wanneer wij op de 9e december ook oud-leden kunnen begroeten. U bent dus van harte welkom!!

Namens de senaat,
Jaap Dekker, ab-actis

KOLOFON

Redactie

Drs H. Algra
T. Hoekstra
Drs H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds K. Muller
Ds E. R. Postma
M. J. F. van der Wal

Adres van de redactie:

Ds K. Muller, Oude Veenscheiding 15,
8446 LC Heerenveen. Tel. 05130-20476.

Kerknieuws/Uit breder kring:

M. J. F. van der Wal, Brugakker 60-17,
3704 RA Zeist. Tel. 03404-61525.

Abonnementen en ledenadministratie:

Postbus 84, 3956 ZS Leersum. Tel.
03434-54288. Gironummer 404945 t.n.v.
Geref. Persvereniging Opbouw.

Lidmaatschap Persvereniging:

Aanmelding door overschrijving van min.
f25,- contributie.

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 november.

Abonnementenprijs:

(bij vooruitbetaling):

f55,- per jaar of f30,- per half jaar. Voor
studenten f44,- per jaar. Buitenland f79,-
per jaar of f99,- per luchtpost.

Advertentieprijs:

50 ct. per mm. Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”, Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist. Tel. 03404-22452. Post-
bus 244, 3700 AE Zeist.

Nederlands Gereformeerde Kerken in de regio Den Haag

Wij citeren uit het kort verslag van de regiovergadering gehouden te Katwijk d.d. 23 september 1988 het volgende: De voorzitter ds G. J. Zwarts heet met name kand. M. Janssens en zijn vrouw, welkom.

Daarna wordt voortgegaan met het afsluitend onderzoek van kand. Janssens, nadat de stukken in orde werden bevonden die op dit onderzoek betrekking hebben. Het onderzoek omvatte: de uitlegging van de Heilige Schrift (ds J. D. Janse); visie op de prediking (ds W. Smouter); visie op het ambt en de gemeente (ds G. de Lange); visie op de catechese (ds G. J. Zwarts); ethiek (ds T. Vos). Na een kort beraad waarbij ook de door kand. Janssens overhandigde preek werd betrokken, kon door de voorzitter kand. Janssens, alsmede de afvaardiging van Alphen, feliciteren nu hij is toegelaten tot het ambt van dienaar des Woords.

Bij het vertrek van ds G. de Lange naar Rotterdam, wordt een goed getuigenis meegegeven, dat op het afscheid uit de

regio betrekking heeft. Ds Janse spreekt namens de regio een dankwoord uit en wenst ds De Lange Gods zegen toe. De voorzitter leest de brief voor waarin de kerk van Den Haag de vervroegde emeritering van ds Janse aankondigt. Ds Smouter spreekt namens de regio een dankwoord.

Vanwege zijn emeritering wordt ds Janse ontheven van zijn taak als lid van de Raad van Toezicht op de T.S.B. Als opvolger namens de regio Den Haag wordt daarna ds Smouter benaderd, die dit in beraad neemt.

l'Abri

Studiedag op 10 december 1988 over „Hoe zouden wij dan leven?”

Het leek de laatste tijd misschien wat stil rond l'Abri na het overlijden van de grondlegger Francis Schaeffer in 1984. Maar niets is minder waar: l'Abri gaat door. Er zijn steeds nieuwe l'Abri-vestigingen bijgekomen. De fakkel is overgenomen door een groep van zes leiders. Deze zes internationale leiders van l'Abri zullen op 10 december 1988 in Nederland zijn en spreken op een studiedag, die gehouden zal worden in de Jeruzalem-kerk, Troosterlaan 65 te

Utrecht. Het thema van de studiedag is „Hoe zouden wij dan leven?” en sluit aan bij de gelijknamige film van Francis Schaeffer over de opkomst en het verval van de Westerse cultuur.

Deze studiedag zal in het Engels worden gegeven, maar er is een simultaan-vertaling door Pieter van Kampen via koptelefoons.

Aan deze dag werken mee: Jeugd Met Een Opdracht, de Evangelische Hogeschool, de Reformatorische Bijbelschool, Tyndale College, het Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte en de Evangelische Alliantie.

De kosten voor de hele dag zijn f10,- p.p., voor een halve dag f5,- p.p. U moet zelf een lunchpakket meenemen.

Programma

9.15 Ontvangst en koffie

9.30 Dick Keyes, leider van het Amerikaanse l'Abri in South-borough, opent de dag met een lezing over „Cynisme”. De Nederlandse filosoof Sloterdijk heeft het cynisme de grondhouding genoemd van de na-oorlogse Europaan. Wat is cynisme? Hoe moeten wij daarmee omgaan? Besmet het ons?

11.00 Pauze

11.30 Richard Winter, leider van het Engelse l'Abri en psychiater, spreekt over „Perfectionisme”. Het is een euvel, waar iedereen op eigen wijze aan lijdt. Tegelijk is het diep met onze cultuur en tijd verbonden.

13.00-14.00 Lunchpauze

14.00-14.30 Muziek en gebed

14.30-15.45 Workshops: – Wat is l'Abri? Wim Rietkerk (in Nederlands) – Discussie met de sprekers – Conservatisme in de politiek. Jim Ingram – Zakendoen en evangelie. Per Straffan Johansson.

16.30-17.30 Barry Seagren (Engelse l'Abri): „Leiding van God”.

17.30-17.45 Sluiting

Te huur

Voor de Winter en Zomervakantie ons

6-persoons appartement

in het Olympisch Tirolerdorp Axams, voorzien van vele extra's zoals een verwarmd zwembad, sauna, en was- en droogmachine.

Voor inlichtingen: tel. 01862-2596.

„Daarom, mijn geliefde broeders, weest standvastig, onwankelbaar, te allen tijde overvloedig in het werk des Heren, wetende, dat uw arbeid niet vergeefs is in den Here”.

1 Cor. 15 : 58

De HERE heeft, voor ons zeer onverwacht, in zijn Heerlijkheid opgenomen, mijn innig geliefde man, onze lieve zorgzame vader en grootvader

LUCAS VAN KLINKEN

op de leeftijd van 58 jaar.

Haarlem: C. M. van Klinken-IJlst
Leiden: Els Hanekamp-van Klinken
Harro Hanekamp
Leusden: Johan van Klinken
Margriet van Klinken-Kramer
Haarlem: Annelies Filius-van Klinken
Kees Filius
Thijs
Haarlem: Marina van Klinken
Geert Dusseljee

Haarlem, 25 november 1988
Anna van Burenlaan 8

De teraardebestelling heeft inmiddels plaatsgevonden.

De Raad van de Ned. Geref. Kerk te Heemstede geeft met groot verdriet kennis van het plotselinge overlijden op 25 november 1988 van zijn ouderling

LUCAS VAN KLINKEN

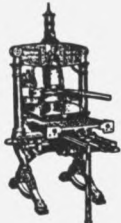
op de leeftijd van 58 jaar.

De HERE heeft ons veel in hem geschonken.
Hij zij zijn vrouw en kinderen nabij.

A. W. Vos, preasen
J. Wesseling-Bulthuis, scriba

Plaats uw familieberichten in dit blad

BIJ GEBORTE- EN HUWELIJKSKAARTEN
ONTVANGT U EEN AARDIGE ATTENTIE.

drukkers sinds 1901

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3 - 3701 AL Zeist - Tel. 03404-22452
Gevestigd sinds 1901

*Boeken, Periodieken en
Handelsdrukwerk*

„Het recht om te wonen” in brochure-vorm verkrijgbaar

De causerie, die de heer C. Huizinga te Heerenveen op 28 maart 1978 tijdens de jaarvergadering van de persvereniging heeft uitgesproken, is in brochure-vorm verschenen.

De brochure „Het recht om te wonen (over de identiteit en de toekomst van onze kerken)” kan worden verkregen door een bedrag, groot f6,20, over te maken op postrekening 404945 t.n.v. de Gereformeerde Persvereniging „Opbouw” te Leersum.

Voorts zijn bij de persvereniging voorradig:

Recht om te wonen	f 6,20
„Jeremia” bijbelstudie van ds M. R. vann de Berg	f 14,50
„Antroposofie” van drs P. J. van Kampen	f 4,70
De plaats van de vrouw in de gemeente van dr D. Holwerda, ds G. Janssen, Rev. Don. A. Coding en drs H. de Jong	f 5,70

Inclusief verzendkosten